

Alt, du skal vide om

Bygkorn

Ufarligt
men
generende

Bygkorn er ikke farligt, men det er en generende tilstand, der heldigvis går over af sig selv i langt de fleste tilfælde. **Anne Katrine Wiencke**, overlæge og klinisk lektor, guider dig gennem alt om bygkorn her.

Af Andrea Bak

FOTO: SHUTTERSTOCK

Om eksperten

Anne Katrine Wiencke, overlæge og klinisk lektor på Institut for Klinisk Medicin på Rigshospitalets Øjenklinik, Glostrup

FOTO: PRIVAT

Anne Katrine Wiencke er teamleder i Afdelingen for øjnlåg, tåreveje og øjenhule-lidelser, hvor bygkorn hører under. Hun er leder af operationsgangen på Rigshospitalet Glostrup, hvor øjenlidelser behandles. Hun er desuden uddannelsesansvarlig overlæge, og sammen med tre andre overlæger tager hun sig af de yngre læger, der skal uddannes til øjenlæger, ligesom hun som klinisk lektor underviser de medicinstuderende i øjensygdomme.

DE FLESTE AF OS har prøvet at vågne op med et begyndende bygkorn, og bygkorn er da også en af de mest almindelige former for betændelse i øjenregionen – en tilstand, der rammer de fleste mennesker en eller flere gange i løbet af livet.

Hvorfor hedder det bygkorn?

Navnet bygkorn stammer tilbage til de gamle romere, der navngav tilstanden hordeolum, der betyder bygkorn, og selvom det ikke har noget med kornsorten byg at gøre, hænger navnet stadig ved. De gamle romere vidste ikke, hvad bygkorn var – de kunne blot se, at der var tale om en rund, byldeagtig udposning ved øjnlåget, som ofte har et gult punkt, og dermed syntes de altså, at det lignede et bygkorn.

Hvad er symptomerne på bygkorn?

Man er sjældent i tvivl, når man har fået et bygkorn: Øjet er irriteret, og man har en fornemmelse af at have grus i øjet. Øjenlåget er hævet og ofte også rødt, og der kan komme en gul plet af pus midt i bygkornet.

Hvad er bygkorn?

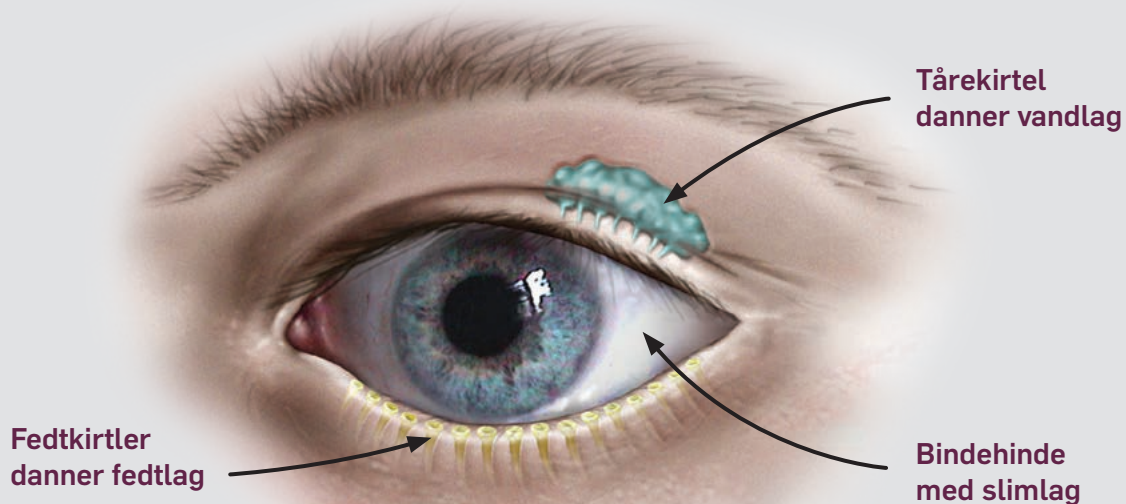
I dag ved vi meget mere om, hvorfor og hvordan bygkorn opstår, og svaret ligger i de mange kirtler, vi har i øjenlåget. Her findes nemlig kirtler hele vejen langs øjenvipperne, både på de øvre og nedre øjenlåg. Kirtlerne danner talg, proteiner og andre forskellige ting til tårevæsken, som skal holde vores øjne sunde. Vi blinker omkring 15 gange i minuttet, og hver gang pumpes der olieagtige slimstoffer ud af kirtlerne (figur 1). De danner det yderste lag af tårefilm, oven på et vandigt lag fra tårekirtlerne og et slimlag fra mange små kirtler i øjets slimhinde. Øjenlågskanterne trækker ved

hvert blink den nye, friske tårefilm i et ganske tyndt lag hen over øjets hornhinde og slimhinde. Kirtlerne har alle tynde kanaler, der munder ud i kanten af øjenlåget, tæt på øjenvipperne. Det er når en af disse kanaler bliver stoppet af talg eller andet indhold fra kirtlerne, at bygkorn opstår. Kirtlen fortsætter nemlig med at producere, og når udførselsvejen stoppes til, får man et bygkorn.

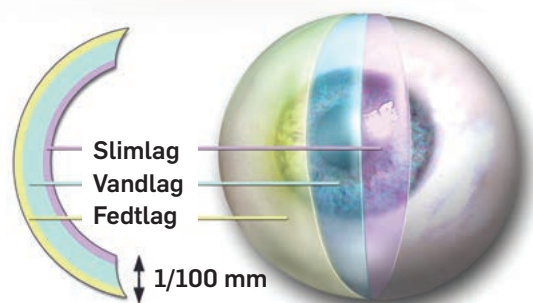
Et klassisk bygkorn kan altså godt starte med kun at bestå af henflydende talg, som hober sig op, men så kan der oven i denne inflammation opstå en betændelse, så man får noget, der minder om en byld. Men det er dybest set ikke en bakteriel betændelsestilstand, fordi det ikke er en ansamling af pus, der kommer. Det er derimod talg (eller hvad kirtlen ellers producerer), der fylder i den. Opstår der en betændelsestilstand i vævet omkring bygkornet, er der tale om en såkaldt bakteriel superinfektion, altså en infektion oven på en inflammation. Bygkorn smitter derfor ikke.

Figur 1

Kirtler langs øjenvipperne på øvre og nedre øjenlåg og bindehinden med slimlag

Kirtlerne langs øvre og nedre øjenlåg danner talg, proteiner og andre forskellige ting til tårevæsken, som skal holde vores øjne sunde. Hver gang vi blinker, pumpes der olieagtige slimstoffer ud, og øjenlågskanterne sørger for at trække et tyndt lag tårefilm hen over øjets hornhinde og slimhinde.

Hvem er særligt udsatte for at få bygkorn?

Bygkorn rammer mennesker i alle aldre, så det er altså noget, man kan få hele livet (figur 2). Nogle oplever det kun én gang i livet, mens andre har øget tendens til det og får bygkorn mange gange i løbet af deres liv. Man kan have øget tendens til bygkorn, hvis man lider af betændelse i øjenlågs-kanten (blefaritis), som medfører rød, irriteret øjenlågs-kant. Bygkorn kommer hyppigere, hvis man har nedsat modstandskraft mod infektion, for eksempel ved visse hudsygdomme i ansigtet såsom akne, immunsygdomme, diabetes og meget dårligt helbred.

Hvordan behandles bygkorn?

I mange tilfælde går bygkornet over af sig selv i løbet af en til to uger og skal ikke behandles. Hos andre vælger man at behandle med antibiotika i form af salve eller dråber. Det kan også hjælpe at massere bygkornet let og lægge varme omslag på øjet for at få kirtlernes udførsels-gange til at åbne sig, så det ophobede talg kan komme ud. Mens antibiotisk salve eller dråber kun rammer den bakterielle superinfektion, har det altså ikke nogen beviselig effekt på selve bygkornet. Let massage og varme omslag, for eksempel ved at lægge en ske i kogende vand, så den bliver varmet passende op – så man kan røre ved den med en finger uden at brænde sig – og herefter lægge den på øjenlåget, til den er kølet ned, kan til gengæld være med til at afhjælpe selve bygkornet.

Et bygkorn, der ikke er inflammeret, kan sagtens sidde som en lille, indkapslet knude i øjet i op til et år, før det forsvinder af sig selv. Disse bygkorn vil typisk sidde inde i øjenlåget og er altså ikke umiddelbart lige så synlige som de store, røde bygkorn, som vi er sikre på, at alle andre lægger mærke til.

I nogle tilfælde bruger man et kombinations-præparat, som består af både antibiotika og binyrebarkhormon. Det kan give trykstigning i øjet, så det er kun noget, øjenlægen skal ordinere, og man skal helst følges af en øjenlæge, der kan holde øje med trykket i øjet.

Hvis man er plaget af mange bygkorn, fordi man har øget tendens til akne, behandles det typisk med tetracyklin i samråd med en hudlæge.

I sjældne tilfælde går øjenlægen ind og skærer bygkornet. Det foregår i lokalbedøvelse hos voksne, mens det foregår i fuld narkose hos børn. Nogle praktiserende øjenlæger skærer selv bygkornet, mens andre øjenlæger vælger at henvise patienter til en øjenafdeling på et hospital. Øjenlægen kan også vælge at give en indsprøjtning med binyrebarkhormon i øjenlåget.

TIP!

Det er vigtigt, at du ikke gnider dig i øjet, når du har et bygkorn, og at du holder en god håndhygiejne.

Figur 2

Bygkorn på øvre øjenlåg

Et bygkorn kan opstå i en af de små kirtler, der er på øvre eller nedre øjenlåg. Bygkorn opstår, når en af disse kanaler bliver stoppet af talg eller andet indhold fra kirtlerne.

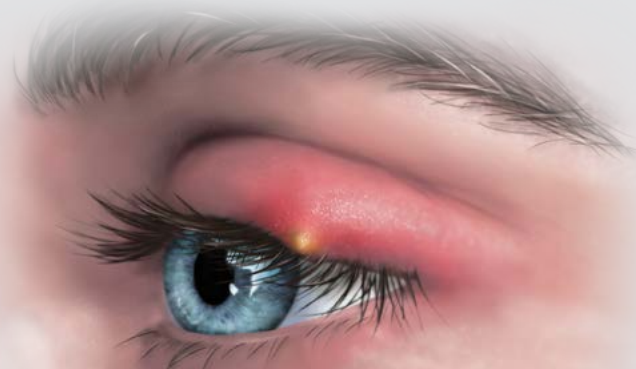

ILLUSTRATION: MEDIAFARM

Hvad kan man selv gøre for at undgå at få bygkorn?

Hvis man ofte får bygkorn, fordi man lider af øjenlågsbetændelse, anbefales det, at man rengør sine øjenlågskanter hyppigt. Dette gøres nemt og billigt med en vatrondel dyppet i et glas med kogt, lunken vand iblandet en dråbe uparfumeret babyshampoo. Der findes også midler som for eksempel Blephagel eller Oftagel til dette, som kan købes på apoteket, hvis man foretrækker det. Når pH-værdien i øjet ændres og bliver mere basisk, hæmmer man betændelsestilstanden i øjenlåget og dermed også risikoen for, at der opstår bygkorn.

Hvis man ofte får bygkorn, frarådes det, at man gør noget, der irriterer øjnene. Der er mange ting, der kan irritere øjnene, som for eksempel klorvand, saltvand og klimaanlæg i biler og fly. Har du tendens til at få bygkorn ofte, er det en god idé at undgå svømmehaller og boblebade og at have kunstige tårer i form af øjendråber med på flyveturen, hvis du skal flyve langt.

Kan man bruge kontaktlinser, hvis man har et bygkorn?

Hvis man har et bygkorn med en superinfektion, altså hvor der er rødt og med bakterier, må man ikke bruge kontaktlinser. Så skal man holde pause, så længe det står på. Hvis man har et indkapslet bygkorn uden rødme, kan man sagtens bruge kontaktlinser. Der er ikke noget, der taler for, at kontaktlinser i sig selv fremprovokerer bygkorn.

Kan man bruge makeup, hvis man har tendens til bygkorn?

Som med alt andet, der kan irritere øjet, skal man være varsom med, hvilken slags makeup, man

TIP!

Der er intet i vejen for, at du bruger kontaktlinser, selvom du måske har øget tendens til bygkorn, når du altså ikke har et rødt og irriteret bygkorn.

BYGKORN Ordbog

Bakteriel superinfektion

Opstår der en betændelsestilstand i vævet omkring bygkornet, er der tale om en såkaldt bakteriel superinfektion, altså en infektion oven på en inflammation.

Binyrebarkhormon

Lægemedler, der hæmmer kroppens immunreaktioner.

Bygkorn

Langs øjenvipperne på både på de øvre og nedre øjenlåg er der små kirtler. Kirtlerne har alle tynde kanaler, der munder ud i kanten af øjenlåget, tæt på øjenvipperne.

Bygkorn opstår, når en af disse kanaler bliver stoppet af talg eller andet indhold fra kirtlerne. Kirtlen fortsætter nemlig med at producere, og når udførselsvejen stoppes til, får man et bygkorn.

Inflammation

Betændelse uden bakterier eller virus.

Øjenlågsbetændelse (blefaritis)

Inflammation i øjenlågsranden, der skyldes, at man reagerer over for hudens normale flora af bakterier med rødme, fortykkelse af området og irritation.

bruger, og sørg for, at det ikke irriterer øjet, for eksempel hvis mascaraen klatter og lægger sig i øjenkrogen. Så vælg makeup, der er allergivenlig og indeholder så få irriterende stoffer som muligt, og sørg for at rense makeupper grundigt af om aftenen, så der ikke opstår irritation, der kan føre til et bygkorn.

Kan bygkorn være farligt?

Nej, bygkorn er ikke farligt – det er mest bare virkelig irriterende. Hos ganske få ældre mennesker ser man, at bygkornet kommer igen og igen, selvom det er blevet skåret, og der kan det være en indikation på en meget sjælden type kræft, der udgår fra øjenlågets talgkirtler. Øjenlægen sender dog ofte en vævsprøve til undersøgelse, særligt når man har fået skåret et bygkorn i samme område flere gange, netop for at udelukke, at der er tale om andet end en irriterende tilstand. ■